

עין משפט ונר מצוה

קבצ א מיי פיי מהל' שמיטה הליג ועיין בהשגות ובכ"מ סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' נה ס"ב:

קבצ ב מיי פיי מהל' תלמוד תורה הל"ב סמג עשין יג טוש"ע יו"ד סי' רמד סעי' ה ונכבז כללם קדושין פרק א דף כהל':

ר ג מיי פיי מהל' בכורים הלי"ז:
רא ד ה מיי פכ"א מהל' כללם הלכה ז:
רב ו מיי פיי שם שם הלכה י יג יד:

רבינו גרשום

פסיק נביה. הגיד: עד דאינבול אינבולי כלומר מחמת חולי. קורדינאה מאתו מקום: כל בעלי אומנות עומדים מפניהם ושואלין בשלומן. כלומר אמרי' ההם במסכת תענית גובי עלי קרועי קציעות (א) כל בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלין ביה ומה הן גובי עלי גור ירבעם הרשע שלא יהא שום בר אדם שיוליך בכורים לירושלם והיו נוטלין עלי ובכורים בחובו ועליהן קציעות וכשמגיעין אצל פוסדאי' אומרין להיכן אתם הולכין אומרין לעשות שני עיגולי דבילה במכתש שלפניו וכשעוברין מפרסאות נוטלין הבכורים ומעשרין אותם בסלין וכן עושין מה הפעם לצורך המערכה עושין אותן כמין שלפנים (ואומרין) כשמגיעין אצל פרסאות ואומרין) למה אתם הולכים (ואומרין) להביא שני גזולות משוכך שלפנינו ומפניהם עומדין בעלי אומניות. ולא היה אלא כדי שלא יהו משיכלין לעתיד לבוא. כלומר אין עושין להן כבוד יותר מח"ח אלא כדי שלא יהו מכשיכלין לעתיד לבוא שיהו באין בפעם אחרת. אמר רב נחמן כסלע כיותר דאמרין קודרה כסלע טרפה מרס' ההוצינה כסלע יותר מכסלע וטרפה: כאיסר יותר מכאיסר. כלומר מה דאמרין גזירות כמה תחסר ותהא כשרה עד כאיסר האיסר טרפה או חסרה כאיסר טרפה כיותר מכאיסר. אלאמא קסבר רב נחמן עד ולא עד בכלל איסר האיטלקי איסר גדול הוא: איתביה רבא לרב נחמן. חבל היוצא מן המטה כו' מטה של חבלים לסוף הסירונו משירי חתיכת חבל והכי קאמר מטה של חבלים שנטמאת בטומאה שנטמאה אהל חבל היוצא ממנה עד חמשה טפחים אינו מקבל טומאה דלית ביה ממש. לאו חמשה כלמטה כלומר חמשה כשלשה כארבעה לקולא וש"מ עד ועד בכלל. לא חמשה כלמעלה עד ולא עד בכלל חמשה כחומר.א.

א) לפניו תענית דף כה. גבי גובי עלי לתא גלל דעניי אומניות עומדין מפניהם רק כי"ח בכורים פ"ג מ"א וע"פ.

נר:

אין בע"י אומניות רשאין לעמוד מפניהם. פ"ה צעלי אומניות שעוסקים במלאכת אחרים וליישב לשון ראשם פירש כן ונראה דאפילו עסוק במלאכתו לא מחייב כדאמרין בפ"ק דקידושין (דף ג. וסס) מה א[[] (קיימת) שאין זה חסרון כיס אף א[[] (הידור) שאין זה חסרון

כיס והר"ר יעקב זר שמעון היה מיישב לשון רשאין אפילו עסוק במלאכתו דאין רשאין כמו אין חייבין כי ההוא דתנן פרק המקדיש שדהו (ערכין דף כח:) שור זה עולה אומדים כמה אדם רולה ליתן בשור זה להעלותו עולה אע"פ שאינו רשאי ופירושו אע"פ שאינו חייב כדמתרגמינן לא תהיה לו כנושה לא תהא ליה כרשוא וכן יש לפרש ההיא דפ"ק דקדושין (דף ג.) אין אדם רשאי לעמוד בפני רבו אלא שחרית וערבית ולא יהא כבודו מרובה משל שמים וכן שיהא אסור אלא אינו חייב לעמוד קאמר ומיהו ברוב ספרים גרס כההוא דערכין אע"פ שאינו חייב אצל כספר שהועתק מאותו ספר שכתב רבינו גרשום כתוב אע"פ שאינו רשאי וגם רש"י הביא ראייה בתשובה מספר רבינו גרשום דרשאי הוי כמו חיוצ"י: **בכסלע** ביתר מבכסלע. פ"ה דקאי אפלוגמא דשדרה וגולגולת דקאמרי צית הלל כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה [אמר שמואל] גריש פרקין (דף מב:) וכן לטרפה ואמרין צבכורות פרק על אלו מומין (דף לו:) כמה ינטל מן החי וימות ואמר שמואל כסלע ואיכא דלמרי' התם דמתניתא תנא כסלע ור"מ מפרש דקאי אהא דלאמר כסמון (דף נה:) גבי גלודה ואם נשמיר זה כסלע כשרה וקשה לפירושו דמלתא דפשיטא הוא דסלע הוי כיתר מכסלע דלא קתני צבו עד וי"ל דאשכחן צכמה דוכתי דהוי כמו עד אע"ג דלא קתני צבו עד צפרק הזהב (צ"מ דף נא:) כמה תחסר א' והיה זה אונסה ד' איסרין ופריך בגמרא ורמינהי כמה תחסר א' ולא יהיה זה אונסה כו' ומשני תנא דידן קא חשיב א' (מלמעלה למטה) ותנא צרא חשיב א' (מלמטה למעלה) ובפרק הכונס (צ"ק דף סא.) עצרה גדר ארבע אמות א' (חשיב) והתניא א' (פטור) ומשני תנא

א' (צברא) חשיב מלמעלה למטה ותנא א' (דידן) חשיב מלמעלה למטה וימיהו אכתי קשה דגלודה גבי כשרות מיתניא וכי חשבת מלמעלה למטה ד' סלעים ג' וב' כשרה עד כסלע הוה ליה עד ועד בכלל כיון דאמרת דכסלע כיתר מכסלע וכן גבי גולגולת דקאי אכמה חסרון וטעויה א"כ מאי פריך מחבל המטה ומהדקין שצבלי חרס וכי חשבת נמי בגלודה ובגולגולת מלמטה למעלה הויא ליה עד ולא עד בכלל ואם כן הוה להקל ובמסקנא מוכיח דכל דוכתי הוי להחמיר ונראה דקאי אנקדר כסלע דאמרין לעיל (דף נ:) טרפה להשתמתח תעמוד על טפח ור' חייא זר אצא פליג ואמר כסלע כשרה יתר מכסלע טרפה ואחא רב נחמן לאשמועינן דכסלע כיתר מכסלע ולא איירי כלל לענין עד ועד בכלל אצל ככאיסר אשמועינן דעד ולא עד בכלל דע"כ מלמטה למעלה חשיב דאלו כשרות קאי: **הדקין שבבלי** חרס הן וקרקרותיהן ודופנותיהם כו'. למאי דגרסינן הן משמע דכלי חרס צמחלתן לא חשיב כלי צפחות מכדי סיכת קטן ועד לוג דקתני לא מצי קאי א' (אהך) אלא אשצרים קאי אמנם לא מצינו צשום מקום דצעינן שיעור לכלי חרס נמחלתן והא דתנן במסכת מקואות (פ"ד משנה ג) החוטט צאינר לתקבל צרורות צאל עך צבל שהוא צאל חרס צרביעית היינו דוקא לקבל צרורות והתם נמי פליג רבי א' יהודה ואמר אף צאל חרס צבל שהוא ולא א' קאמר רביעית אלא בצצרי חרס ובצדר המשנה לא גרסינן הן צמסכת כלים צפרק שני (משנה צ) אלא גרסינן התם הדקין שצבלי חרס וקרקרותיהן כו' ומשמע כמו הן כיון דגרס וקרקרותיהן: שיעורן

אלו טרפות פרק שלישי חולין

וחייה. תנא לדרב מתנא דאי לא ממעט ליה אחיא ליה לכלל טריפות בזה הכלל: **דדמיא לנטולי**. דמתני' דהא נטולה היא ומן טרפות הוא כדאמרין בניטל הכבד [מג.] הילכך תנא אלו בטרפות למעוטי ואידי דתנא אלו בטרפות תנא נמי אלו בכשרות ואע"ג

דלא ממעט מידי: **הני** נטולי הוא דטרפה אצל דרב מתנא כשרה: **ולנטולי נמי לא דמיא**. דהא לאו נטולה לגמרי היא: **הני** נטולי הוא דכשרות ניטל הטמול והכליות אצל נטולת ירך דרב מתנא טרפה: **ניציה**. גיד שצראשו שמחוצר צחור וקטן הוא מאד: **מסעבל**. נרקב: **א** **בוקא**. ראש הקוליא התחוצה צחור עמם האליה שקורין הנק"א: **דלא מחסמי לנו שיעורא**. שלא ראיחס איסר האיטלקי מימיחס: **דינרא קורדינאה**. אותו היו מכירים טרפה: **חנא פטוראה**. שולחני היה והיו לפניו מטבעות הרבה: **אין צעלי אומניות**. העוסקים במלאכת אחרים. והוא שולחני היה משמכר צשל אחרים למחנה ואריך להזהר ולתת עיניו שם ולהשמדל עם כל העוצרים לשאלו מה הם לריכים והכי תניא צמתוסתא' המושיב את חצירו צחנות למחלית שצר אם היה אומן לא יעסוק צאומנותו לפי שאין עיניו על החנות צשעה שעוסק צאומנותו: **עומדין מפניהם**. אמצאי' בכורים קאי צמס' בכורים (פ"ג מ"א): **מפניהם עומדין**. לצבדן כדי שיהו רגילים לצא: **הציצה מלוה צשעפה**. לריכים אנו לצצצה: **מכשין**. שאלס לא יראוס להם פנים צהוצים ועדך כבוד לא ירגילוס לצא מפני הטורח: **כסלע כיתר מכסלע**. היכא דשיערו רצנן כסלע כגון גבי פלוגמא דשדרה וגולגולת דתנא' כמה חסרון צשדרה כו' ובגולגולת צית שמאי אומרים כמלא מקדח וצית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל [צריש פרקין] (דף מב:) וכן לטרפה ואמרין צבכורות צפ' על אלו מומין (דף לו:) כמה כדי שינטל מן החי וימות כסלע ואית דלמרי' התם דצמתניתא תנא כסלע ואשמועינן רב נחמן הכא דכי שיעור רצנן כסלע אסלע מזומאס קאמר כדי הוי מזומאס דינו כיתר מכסלע וטרפה: **כאיסר כיתר מלאיסר**. גבי מתני' דתנן [ע"א] עד כמה תחסר וינימא דלכתי כשרה דהא גבי אלו כשרות קיימינא וקתני עד כמה כשרה צחסרון עד כאיסר וכיון דהוי כאיסר הרי היא כיתר מכאיסר וטרפה: **אלמא קסבר**. הא דקתני מתני' עד כאיסר כשרה לאו עד ועד בכלל קאמר אלא עד ולא עד בכלל וה"ק עד כאיסר כשרה ולא עד בכלל קאמר אצל כאיסר עצמו טרפה דע"כ עד דמתני' אכשרות קאי וה"ק עד כמה תחסר וינימא אכתי כשרה היא וקתני עד כאיסר דאי אטרפות קאי לא שייך למיתני עד אלא כמה תחסר ותהא טרפה כאיסר: **חבל היוצא**. לאחר שנטמגרה כל המטה נשאר מן החבל ותלוי צמטה: **עד ה' טפחים טהור**. דקטן הוא ואינו ראוי לכלוס הילכך לא הוי מן המטה ואם נטמאת המטה טהור: **מאי לאו חמשה כלמטה**. כפחות מה' וטהור דקטן הוא אלמא עד ועד בכלל: **לא חמשה כלמעלה**. כיותר אמחמשה וטמא דקתני טעמא צמס' כלים (פ"י ט משנה צ) מחמשה ועד עשרה טמא שצו קושרין את הפסחים וצר לפסח מצרים דכתי"ש ואסרו חג צעצותים וגו' וצמיז והיה לכס למשמרת' וצו וימא דפרשינן ומעשרה ולחון טהור דיותר מדאי יש ועומד ליקאץ וחצל צפני עצמו לא מקבל טומאה דטווי ואריג צעינן צמסכת שצת (דף סד.) **מאי לאו עשרה כלמטה**. וטמא אלמא עד ועד בכלל: **הדקין שצבלי חרס**. כלי חרס דקין: **הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין כו'**. צין שהן עצמן אין מחזיקין אלא כדי סיכת קטן או שנצצרו ונשארו קרקרותיהן שולים שלהן או דופנותיהן נשארו ויכולין ליצב לצבן צלא סמיכה עדיין כלי הן ושיעורן אם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן טמאין:

וערפה: **כאיסר כיתר מלאיסר**. גבי מתני' דתנן [ע"א] עד כמה תחסר וינימא

דלכתי כשרה דהא גבי אלו כשרות קיימינא וקתני עד כמה כשרה צחסרון עד כאיסר וכיון דהוי כאיסר הרי היא כיתר מכאיסר וטרפה: **אלמא קסבר**. הא דקתני מתני' עד כאיסר כשרה לאו עד ועד בכלל קאמר אלא עד ולא עד בכלל וה"ק עד כאיסר כשרה ולא עד בכלל קאמר אצל כאיסר עצמו טרפה דע"כ עד דמתני' אכשרות קאי וה"ק עד כמה תחסר וינימא אכתי כשרה היא וקתני עד כאיסר דאי אטרפות קאי לא שייך למיתני עד אלא כמה תחסר ותהא טרפה כאיסר: **חבל היוצא**. לאחר שנטמגרה כל המטה נשאר מן החבל ותלוי צמטה: **עד ה' טפחים טהור**. דקטן הוא ואינו ראוי לכלוס הילכך לא הוי מן המטה ואם נטמאת המטה טהור: **מאי לאו חמשה כלמטה**. כפחות מה' וטהור דקטן הוא אלמא עד ועד בכלל: **לא חמשה כלמעלה**. כיותר אמחמשה וטמא דקתני טעמא צמס' כלים (פ"י ט משנה צ) מחמשה ועד עשרה טמא שצו קושרין את הפסחים וצר לפסח מצרים דכתי"ש ואסרו חג צעצותים וגו' וצמיז והיה לכס למשמרת' וצו וימא דפרשינן ומעשרה ולחון טהור דיותר מדאי יש ועומד ליקאץ וחצל צפני עצמו לא מקבל טומאה דטווי ואריג צעינן צמסכת שצת (דף סד.) **מאי לאו עשרה כלמטה**. וטמא אלמא עד ועד בכלל: **הדקין שצבלי חרס**. כלי חרס דקין: **הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין כו'**. צין שהן עצמן אין מחזיקין אלא כדי סיכת קטן או שנצצרו ונשארו קרקרותיהן שולים שלהן או דופנותיהן נשארו ויכולין ליצב לצבן צלא סמיכה עדיין כלי הן ושיעורן אם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן טמאין:

עד

מסורת הש"ס

א) [לעיל מב:]. ב) [נירסת הערך צוכא עיין ערך פטס ג' ועי' חוס' סוכה לה: צדיה נטלה כו' בסופו]. ג) [נע' כנהדרין לו. ובפשי"י שס]. ד) קדושין ג. ה) בכורים פ"ג מ"ג קדושין ג. ו) קדושין ג. פסחים סח: קה: ע"ש נמחות עב. ע"ש]. ז) [לעיל מו. צרכות כו: וס"ק]. ח) כלס פ"יט מ"ב. ט) [שס]. י) כלס פ"צ מ"ב. יא) כס"א. ומין. יב) [לפי ד"ה ניציה]. יג) [כתרגומו צאצית ח]. יד) [פ"ד דבי"מ ה"ז]. טו) [אבלות פ"ב מ"ג]. יו) [מהלס קיין]. יז) [שמות יב]. יח) [ר"מ. ק] [ונעמ"ש חוס' צכרות כח. ד"ה עד שאל]. יט) [נוש"י צצרכין כח: כי"צ צסא אית ספדים ד"ה אומרון]. כ) [לפי ולא יהא]. כא) [לפי ולא יהא]. כב) [לפי ולא יהא]. כג) [לפי ולא יהא]. כד) [לפי ולא יהא]. כה) [לפי ולא יהא]. כו) [לפי ולא יהא]. כז) [לפי ולא יהא]. כח) [לפי ולא יהא]. כט) [לפי ולא יהא].

לעזי רש"י

הנק"א. ירך.

מוסף רש"י

בר נפחא. ר' יוחנן דקריי בר נפחא צכולא הס"ס כמו (צ"מ פה:) תנא עייל בר נפחא. נראה למון דלכוי של ר' יוחנן הוי נפחא ולהכי מקרי בר נפחא. ואית דמפרשי בר נפחא על שם יופיו (וטוהדרין צו.) עומדים מפניהם. צמציח צכורים קאי כשעצרים תמן ירושלם (קדושין ג.).

שיטה מקובצת

א) האי בוקא דאטמא. ג"כ עי' חוס' בכוורות דף מ' ע"א: **א** דכי שיעור רבנן כסלע אסלע מצומצם קאמרי' א לא חמשה כלמעלה כיותר מחמשה והא דקתני עד ה' טהור עד ולא עד בכלל שלא הגיע לה' אבל אם הגיע לה' הור כיותר מן וטמא דקתני טעמא: **ז** זכר לפסח מצרים דכתיב והיה לכם למשמרת וכתיב אסרו חג צעצותים וגו' ובו משלטיק את המטה:

רבינו גרשום (המשך)

טמא כלומר דהתם ודאי דבר חשוב הוא וצריכין לקשור ממנו שום דבר כגון שקנה טלה או שום בהמה דקה קושרו בו אבל יותר מעשרה ארוין ביותר ומחשיבין ליה ככאן (דגון) דחתיק ושרי מאי לאו עשרה כלמטה וש"מ עד ועד בכלל לא עשרה כלמעלה. שובלי חסין הן וקרקרותיהן כו' קרקעותיהן אלו השוליים: שלא מסומכין כלומר יושבין לבדם שאין סומכין אותם שיעורן בכדי סיכת קטן

עד